

Artikkeli on julkaistu FINEn juhlakirjassa Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 45 vuotta (Toim. Olli Norros, Irene Luukkonen, Erik Sirén ja Ville Raulos), Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Helsinki 2016.

Emilia Hanén
Jaostopäällikkö

Oikeusturvavakuutuksen rajoitusehtojen tulkinta – Vakuutuslautakunnan ratkaisukäytännön näkökulma

Aluksi

Oikeusturvavakuutus on vapaaehtoinen vakuutus, jonka tarkoituksena on korvata vakuutetulle aiheutuvaa varallisuusvahinkoa, joka aiheutuu lakimiesavun käyttämisestä oikeudenkäynneissä riita-, rikos- ja hakemusasioissa. Oikeusturvavakuutuksesta maksettavien korvausten kohteena ovat pääsääntöisesti vakuutetun omat asianajokulut. Oikeusturvavakuutuksia on myönnetty Suomessa jo lähes puolen vuosisadan ajan, jolloin vakuutus lisättiin koti- ja autovakuutuksen osaksi. Myöhemmin oikeusturvavakuutus lisättiin myös kiinteistö-, maatila- ja yritysvakuutusten osaksi. Oikeusturvavakuutus on siis tavanomaisesti jonkin muun vakuutuksen yhteydessä myytävä lisävakuutus, joka on helppo liittää osaksi pakettivakuutuksina tarjottavia massatuotteita, kuten juuri kotivakuutusta. Voidaankin todeta, että valtaosalla kotivakuutuksella vakuutetuista on myös oikeusturvavakuutus.

Oikeusturvavakuutukselle tyypillistä on, että eri vakuutusyhtiöiden tarjoamissa yksityishenkilön oikeusturvavakuutusten ehdoissa on tavattu käyttää hyvin samankaltaisia ehtomuotoiluja. Tämä johtuu pitkälti siitä, että ehdot on muotoiltu käyttäen niiden pohjana Finanssialan Keskusliitossa (entinen SVK) laadittuja ns. malliehtoja, joista viimeisimmät ovat vuodelta 2006. Todettakoon kuitenkin, että kilpailun merkityksen korostuessa myös oikeusturvavakuutusten suhteen, vakuutusyhtiöiden ehdoissa on alkanut esiintyä yhä enemmän eroavaisuuksia. Tästä hyvänä esimerkkinä voidaan rajoitusehtojen piiristä mainita muun muassa lapsen huoltoon ja elatukseen liittyviä riitoja koskeva rajoitusehto sekä muuhun kiinteistöön tai huoneistoon liittyviä riitoja koskeva rajoitusehto, joita tarkastellaan tarkemmin niitä koskevissa artikkelin osioissa.

Huolimatta oikeusturvavakuutuksen yleisyydestä niin yksityishenkilöiden kuin yritystenkin vakuutuksissa, oikeusturvavakuutuksesta on kuitenkin kirjoitettu varsin vähän. Oikeusturvavakuutuksen kanssa työskentelevänä lakimiehenä väitän sen olevan hyvin moniulotteinen ja vakuutuksenottajalle tärkeä vakuutuslaji. Oikeusturva-asioita ratkovan toimihenkilön on oltava perehtynyt varsin laajasti sekä prosessioikeuteen että oikeustieteen kenttään yleisestikin. Oikeusturvavakuutus tulee käyttäjällään eteen nimenomaan oikeudellisen asian yhteydessä. Tällöin ratkaisijan on oltava valmis selvittämään voimassa olevan oikeuden sisältöä aina oikeudenkäymiskaaresta maakaaren yhteisomistuksen purkamista koskeviin säännöksiin asti.

Ottaen huomioon oikeusturvavakuutuksen jopa ehkä yllättävänkin moninaisen sovelluspiirin, on näkemykseni mukaan tarpeellista rajata nyt käsitellyssä olevien kysymysten ja ongelmien esittäminen

riittävän tarkkarajaisesti. Tämän artikkelin tarkoituksena on nostaa esille Vakuutuslautakunnan II- jaoston ratkaisukäytännössä kohdattuja tapauksia, jotka koskevat nimenomaan yksityishenkilöiden oikeusturvavakuutusten rajoitusehtojen tulkintaa. Rajoitusehdoista olen päättänyt ottaa yksityiskohtaisempaan tarkkailuun muutaman lautakuntaa jo toiminnan alkumetreiltä alkaen eniten työllistäneen ehtokohdan ja käsitellä niiden tulkintaerimielisyyksiä viimeaikaisen lautakunnan ratkaisukäytännön valossa. Ennen tätä yksityiskohtaisempaa tarkastelua käyn artikkelissa kuitenkin läpi oikeusturvavakuutusta koskevia tilastoja lautakuntamenettelyssä.

Oikeusturvavakuutus Vakuutuslautakunnassa

Oikeusturvavakuutusta koskevassa riidanratkaisussa ja käsittelyssä yleensäkin on pidettävä huoli siitä, että vakuutustapahtumana olevan riidan substanssi tulee selvitettyksi riittävän hyvin. Tämä johdetaan jo siitä, että ehtojen tulkinta on olennaisesti riippuvainen riidan oikeudellisesta luonteesta. Vakuutuslautakunnassa oikeusturvavakuutuksia koskevia valituksia käsitellään lautakunnan II- ja IV- jaostoilla ja näistä II- jaostolla käsitellään nimenomaan asioita, joissa vakuutettuna on yksityishenkilö. Yritysten oikeusturvariidat ohjautuvat lautakunnan IV- jaostolle.

Kuten edellisessä luvussa jo totesin, tässä artikkelissa rajoitusehtojen tulkinnan tarkastelu rajautuu nimenomaan II- jaostolla ratkaistuihin tapauksiin. Oikeusturvavakuutusasioiden lisäksi II- jaostolla käsitellään matkavakuutusta koskevat asiat sekä vastuuvakuutusta koskevat jutut silloin, kun asia koskee kuluttajan asemassa olevaa vakuutuksenottajaa, vakuutettua tai vahinkoa kärsinyttä.

Oikeusturvavakuutusta koskeva tyyppinen valitus koskee juuri vakuutusehtojen tulkintaa, joista rajoitusehtoihin liittyy merkittävä osuus. Muita yleisiä riitoja ovat esimerkiksi vakuutustapahtuman syntymiseen liittyvät riidat sekä vakuutuksesta maksettavan korvauksen määrää koskevat asiat.

Vakuutuslautakunnalle saapuneiden valitusten määrä on viime vuosien aikana vaihdellut seuraavasti:

2015:	45 tapausta
2014:	67 tapausta
2013:	89 tapausta
2012:	66 tapausta
2011:	55 tapausta

Kuluvan vuoden saapuneista valituksista voidaan tässä vaiheessa esittää arvio, että niiden lopullinen määrä tulee olemaan lähempänä vuoden 2015 lukemia kuin tätä aiempia. Valitusten laskussa olevan määrän voidaan osaltaan katsoa liittyvän FINEn ja Vakuutuslautakunnan prosessiuudistuksiin ja riita-asioiden kanavointiin eri riidanratkaisijoiden kesken. Tässä yhteydessä täytyykin korostaa FINEn neuvonnan ja toimiston riidanratkaisun merkitystä oikeusturvariitojen neuvottelemisessa ja nyttemmin myös ratkaisemisessa.

Rajoitusehtojen tulkinta vakuutuslautakunnan käytännössä

Yleistä

Oikeusturvavakuutuksessa on useita peruseriaatteita, jotka ovat säilyneet sisällöltään lähes muuttumattomana koko oikeusturvavakuutuksen olemassaolon ajan. Oikeusturvavakuutus on luonteeltaan niin kutsuttu ”all risk” -tyyppinen vakuutus, mikä merkitsee sitä, että vakuutus korvaa kaikki vakuutustapahtuman aiheuttamat vahingot niiden voimassaoloalueella sellaisissa tilanteissa kuin oikeusturvavakuutuksen vakuutustapahtumaa kuvaavassa ehdossa on määritetty. Näin ollen vakuutusturvan sisältöä joudutaan määrittämään varsin laajan rajoitusehtoluettelon kautta, jossa selvitetään ne tapahtumat, oikeudentilat, menettelyt ja erityistilanteet, jotka on rajattu oikeusturvavakuutuksen korvauspiirin ulkopuolelle.

Lautakuntakäytännössä vakuutusehtojen tulkinnan lähtökohtana on sopimusoikeuden yleisten tulkintaperiaatteiden mukaisesti ehtojen sanamuoto ja niiden yleisen kielenkäytön mukainen merkitysisältö. Tulkintaepäselvyyksien esiintyessä ehtoja luetaan loogisena kokonaisuutena ja niiden tarkoitusta ajatellen. Rajoitusehtojen tulkinnassa on tärkeää muistaa, että niitä on tulkittava tiukasti sanamuotonsa mukaan ja suppeasti. Tämä tulkintaperiaate johtuu niin ikään sopimusoikeuden yleisistä periaatteista, joilla on tärkeä merkitys myös oikeusturvavakuutuksen ehtojen tulkinnassa, kuten jäljempänä esimerkkitapausten yhteydessä tullaan huomaamaan. Toinen keskeinen periaate vakuutusehtojen tulkinnassa on epäselvyyssäntö, jonka mukaan vakioehtoja tulkitaan laatijansa vahingoksi. Epäselvyyssäntö on vakuutusehtojen osalta usein ilmaistu siten, ettei ehtoja saa ilman erityisiä perusteita tulkita vakuutuksenantajan eduksi.

Kuten edellä on todettu, oikeusturvavakuutuksen ehdoissa on useita rajoitusehdoiksi nimenomaisesti nimettyjä ehtoja. Vakuutuslautakunnan käytännössä on kuitenkin katsottu, että myös sellaisia ehtoja, joita ei ole nimetty rajoitusehdoiksi, mutta jotka kuitenkin tosiasiallisesti toimivat samalla tai samankaltaisella tavalla, on niiden sitovuutta arvioitava samoin perustein kuin itse rajoitusehtojen. Oikeusturvavakuutuksissa yhtenä merkittävimpänä tällaisena ehtona on pidetty ehtoihin sisältyvää vakuutuksen voimassaoloon liittyvää ns. kahden vuoden sääntöä, jonka soveltamisesta on annettu vuosien varrella useita kymmeniä lautakuntaratkaisuja. Kahden vuoden sääntöä koskevat tapaukset eivät kuitenkaan ole nyt artikkelissa tarkemman tarkastelun kohteena, koska havaintoni mukaan ehtokohtaa koskevat jutut ovat vähentyneet ainakin lautakunnan riidanratkaisussa. Riidanratkaisija on siten tässä yhteydessä valmis tekemään varsin uskaliaan johtopäätöksen siitä, että näissä tapauksissa on, ainakin yksityishenkilöiden oikeusturvavakuutuksen osalta, tulkintalinjaan syntynyt sellainen selvyytys, etteivät osapuolet näe enää tarpeelliseksi jatkaa prosessia päätöksen saamisen jälkeen.

Ottaen huomioon oikeusturvavakuutuksen varsin pitkän rajoitusehtolistan, tässä artikkelissa perehdytään tarkemmin vain lautakunnassa useimmiten esillä olevien ehtokohtien tulkintaan. Olen oikeusturvavakuutuksesta annettuja ratkaisusuosituksia tutkiessani päätenyt esittelemään lautakunnan tulkintakäytäntöä ensinnäkin ansiotoimintaan tai muuhun tulonhankkimistoimintaan liittyvien riitojen osalta sekä muuta kiinteistöä tai osakehuoneistoa liittyvien riitojen osalta. Lisäksi käsittelen avioeroon, rekisteröidyn parisuhteen purkamiseen tai muunlaisen yhteiselämän lopettamiseen liittyvien varallisuusriitojen poissulkevan rajoitusehdon tulkintaa ja niin ikään lapsen huoltoon,

elatukseseen tai tapaamisoikeuteen liittyvien riitojen rajaamista korvauspiirin ulkopuolelle. Lopuksi tarkemmin selvitetään vielä ulosottoon ja siihen liittyviä riitoja koskevan rajoitusehdon tulkintaa lautakunnan ratkaisutoiminnassa.

Ansio- ja muuhun vastaavaan toimintaan liittyvät asiat

Oikeusturvavakuutuksen perimmäisenä tarkoituksena on ollut sen käyttäminen yksityiselämään liittyviin asioihin, joka on usein kirjoitettu myös suoraan vakuutusehtoihin. Tämä merkitsee sitä, että kaikki ansio- tai muuhun tulonhankkimistoimintaan liittyvät riidat on rajattu vakuutuksen korvauspiirin ulkopuolelle. Ansiotoimintaa koskevan malliehdon muotoilu kuuluu seuraavasti;

Vakuutuksesta ei korvata vakuutetulle aiheutuvia kuluja asiassa, joka liittyy vakuutetun tai hänen kanssaan samassa taloudessa asuvan muun vakuutetun ammatinharjoittamiseen, virkaan, toimeen, elinkeino- tai ansiotoimintaan, kaupallisen yrityksen osakkuuteen tai jäsenyyteen tällaisen yrityksen hallinnollisissa elimissä tai muuhun pää- tai sivutoimiseen toimintaan tulon hankkimiseksi.

Edellä mainitun kaltainen ehto sisältyy tällä hetkellä pienin sanamuodollisin poikkeuksin kaikkien vakuutusyhtiöiden myöntämiin yksityishenkilöiden oikeusturvavakuutuksiin. Näin ollen voidaan todeta kysymyksessä olevan oikeusturvan saatavuutta ehkä merkittävimmin rajoittava ehto. Tästä johtuen ansiotoimintaa ja muuta vastaavaa toimintaa koskevien rajoitusehtojen tulkinta ja soveltaminen ovat työllistäneet paljon myös Vakuutuslautakuntaa.

Ansio- ja tulonhankkimistoiminnan vakuutuksen korvauspiiristä poissulkevan ehdon tulkinnassa on perinteisesti aiheuttanut ongelmia se, milloin riidan ei enää katsota liittyvän yksityiselämään vaan sillä saattaa olla tulonhankkimistoiminnan luonne. Tosiasiassa vakuutetun riita saattaa nimenomaan kuulua molempiin kategorioihin. Samoin rajanveto-ongelmia syntyy myös sen suhteen, kuinka merkittäviä ansioita riidan kohteena olevasta toiminnasta on edes mahdollista saada. Vakuutuslautakunnassa on katsottu, että myös tappiollinen toiminta, jos siitä olisi mahdollista saada tuloa, on ko. rajoitusehdon soveltamisen piirissä. Ratkaisukäytännössä toiminnasta saadun taloudellisen hyödyn merkitystä on tarkasteltu muun muassa seuraavalla tavalla.

Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksessa VKL 571/15 oli kysymys riidasta, joka koski saamatta jäänyttä myyntivoittoa puuta myydessä, syystä että puun ostaja oli ylläpitänyt hintakartellia. Hintakartellin aiheuttama hintamanipulaatio aiheutti vakuutetulle 25 % tappion, joka merkitsi noin 90.000 euron saamatta jäänyttä myyntivoittoa. Vakuutettu haki riitaan oikeusturvaetua yksityishenkilön oikeusturvavakuutuksestaan. Yhtiö antoi asiassa päätöksen, jonka mukaan oikeusturvaa ei myönnetä, koska puunmyyntitoiminta liittyy vakuutetun elinkeino- tai ansiotoimintaan. Vakuutetun mukaan näin ei kuitenkaan ollut, vaan myynti on ollut lähinnä tarpeellista metsänhoidollisista syistä ja ettei hänellä ole mitään kokemusta maa- tai metsätaloudesta saati koulutusta sen harjoittamiseen. Tässä tapauksessa Vakuutuslautakunta katsoi tapauksessa olleen puunmyynnillä varsin ilmeinen tulonhankkimisluonne, jossa vakuutettu oli myynyt omistamaansa metsää useaan otteeseen saaden siitä merkittävän summan. Lisäksi lautakunta totesi riidan koskevan nimenomaan saamatta jäänyttä myyntivoittoa. Metsän myymisen taustasyillä lautakunta ei katsonut olevan merkitystä

ehdon tulkintaa arvioitaessa. Näin ollen Vakuutuslautakunta piti vakuutusyhtiön päätöstä vakuutusehtojen mukaisena.

Tapauksessa VKL 468/14 oli sen sijaan kysymys toiminnasta, josta saatu ansio ei ollut määrältään verrattavissa edelliseen tapaukseen, mutta lautakunta katsoi kuitenkin yhtiön soveltaneen ehtoa asianmukaisesti. Tapauksessa vakuutettu oli hakenut oikeusturvaetua riitaan, joka koski valmentajajopimuksen perusteella maksettavia kulukorvauksia sekä korvauksia hänen hankkimistaan mainossopimuksista. Vakuutusyhtiö katsoi jälleen, että riidassa oli kysymys toiminnasta tulon hankkimiseksi, eikä oikeusturvaetua näin ollen voitu myöntää. Vakuutettu itse perusteli riidan korvattavuutta sillä, ettei kysymys ollut työsuhteesta, vaan hän oli toiminut joukkueen valmentajana lähinnä harrastepohjalta. Erikseen hän perusteli kantaansa vielä sillä, etteivät valmennettavan joukkueen pelaajat myöskään pelanneet jääkiekkoa ammatikseen. Tässäkin tapauksessa Vakuutuslautakunta katsoi vakuutusyhtiön päätöksen olevan vakuutusehtojen mukainen. Merkitystä ei annettu sille seikalle, että vakuutettu itse katsoi kysymyksessä olevan lähinnä harrastusmuotoisen toiminnan. Lautakunnan näkemyksen mukaan valmennustoimintaa oli pidettävä vakuutusehtojen tarkoittamana toimintana tulon hankkimiseksi.

Edellä selostetuista ratkaisusuosituksista voidaan päätellä, että nyt esillä oleva rajoitusehto kattaa varsin laajan skaalan sellaisesta harrastusperäisestäkin toiminnasta, josta vakuutetun on mahdollista saada tuloa. Kuriositeettina voidaan todeta myös, että Vakuutuslautakuntaan ei viime vuosina ole juurikaan saapunut sellaisia tapauksia, joissa edellä mainitun ehtokohdan ei olisi katsottu soveltuvan tapaukseen ja korvausta olisi suositettu maksettavaksi. Mielestäni tämä kuvaa sitä, että vakuutusyhtiöillä on selkeä käsitys siitä, miten lautakunnassa tulkitaan ansiotoimintaa koskevaa rajoitusehtoa. Todettakoon kuitenkin, että lautakuntaan tuntuu nykyään valikoituvan entistä enemmän sellaisia tapauksia, joissa ehdon tulkinnan rajankäynti on entistä hankalampaa.

Paljon erimielisyyksiä on myös ehdon sanamuodon tulkinnassa siltä osin, mitä ”liittyy” -sanalla tarkoitetaan. Toisin sanoen, kuinka olennaisesti toiminnan tulee olla liitoksissa ehdossa kuvattuun toimintaan. Vakuutuslautakunta on ratkaisukäytännössään linjannut, että riidalla tulee olla jonkinlainen looginen ja todennettavissa oleva yhteys tällaiseen toimintaan, mutta riidan ei kuitenkaan tarvitse olla välittömästi oikeudenkäynnin kohteena. Ehtoa koskevassa kirjallisuudessa on liittymistä kuvattu siten, että riidan alkusyyntä tulee olla luonnollisessa syy-yhteydessä ammatinharjoittamiseen tai elinkeinotoimintaan.

Vakuutuslautakunnan ratkaisukäytännössä on viime aikoina ollut esillä tapauksia, jossa liittymisen merkitystä on arvioitu sen kautta, millaisia piirteitä vakuutetun työhön tai elinkeinotoimintaan on asiamukaista katsoa kuuluvan.

Esimerkiksi tapauksessa VKL 280/13 vakuutettu oli asianomistajana rikosasiassa. Vakuutetun omistama kioski, jossa hän toimi myös äänettömänä yhtiömiehenä, oli ryöstetty skooppipatukalla ja taittoveitsellä uhaten, jonka johdosta vakuutettu haki korvausta rikosoikeudenkäynnin ohessa rikoksen aiheuttamasta henkisestä kärsimyksestä. Vakuutettu haki oikeusturvaetua rikosasiaan kotivakuutukseensa kuuluvasta oikeusturvavakuutuksesta. Vakuutusyhtiön päätöksen mukaan oikeusturvaa ei myönnetty, koska asia liittyi vakuutetun elinkeinotoimintaan. Vakuutuslautakunnan ratkaisukäytännön mukaan vakuutetun joutumista pahoinpitelyrikoksen uhriksi työsuorituksen yhteydessä tai työpaikalla ei voida pitää työhön tai ansiotoimintaan liittyvänä, ellei kyseiseen toimintaan liity

merkittävästi kohonnut väkivallan kohteeksi joutumisen riski. Kyseisen rajoitusehdon soveltaminen edellyttää lautakunnan käsityksen mukaan myös sitä, että rikos liittyy kiinteästi vakuutetun työtehtäviin. Tässä tapauksessa Vakuutuslautakunta katsoi, ettei nyt kyseessä oleva rikos liity kiinteästi vakuutetun toimintaan yhtiömiehenä tai kioskin myyjänä. Lautakunta katsoi, että rikosasia, jossa vakuutettua on uhattu väkivallalla ja jossa vakuutettu on esittänyt asianomistajana yksityisoikeudelliset vaatimukset, on vakuutetun yksityiselämään liittyvä asia. Vakuutuslautakunta katsoi, ettei tapauksessa voida evätä oikeusturvaetua yhtiön esittämällä perusteella.

Edellisen tapauksen jälkeen käsiteltiin lautakunnassa tapaus VKL 41/14, jossa puolestaan oli kysymys vakuutetulle työturvallisuusrikoksen johdosta aiheutuneen vamman vuoksi haetuista korvauksista. Vakuutetun työnantajan edustaja oli tuomittu työturvallisuusrikoksesta, koska vanerilevyjä oli hänen määräyksestään varastoitu epätarkoituksenmukaisesti. Korvausta haettiin kotivakuutukseen liittyvästä oikeusturvavakuutuksesta. Vakuutusyhtiön päätöksen mukaan korvausvaatimusta koskeva riita liittyy vakuutetun työhön ja ansiotoimintaan, eikä korvausta voida näin ollen myöntää. Ratkaisusuosituksessaan Vakuutuslautakunta totesi, että käsillä olevassa tapauksessa vakuutetulle oli sattunut henkilövahinko, kun hän oli ollut työpisteellään varastossa suorittamassa hänelle annettua työtehtävää. Näin ollen lautakunta katsoi, että kysymyksessä on ollut työtapaturma, joka on liittynyt vakuutusehtojen tarkoittamalla tavalla vakuutetun työhön ja että yhtiön päätös on näin ollen ollut vakuutusehtojen mukainen.

Tässä yhteydessä on syytä todeta lyhyesti, että työoikeudellisiin riitoihin on kuitenkin mahdollista saada oikeusturvavakuutuksella apua joidenkin ammattiliittojen jäsenyyden yhteydessä myönnettävistä liittojen oikeusturvavakuutuksista. Tällöin korvattavan vakuutustapahtuman piiri on rajattu nimenomaan työsuhdetta koskeviin riitoihin. Tämän artikkelin rajauksen puolesta edellä mainittuja vakuutuksia koskevia valituksia ei ole mieleistä käsitellä tässä yhteydessä kuitenkaan enemmälti.

Muuhun kiinteistöön, rakennukseen, osakkeeseen tai vuokrahuoneistoon liittyvä asia

Tämä rajoitusehto liittyy läheisesti edellä tarkasteltuun ansiotoiminnan vakuutusturvan ulkopuolelle rajaavaan vakuutusehtoon. Ehdon taustalla on sama ajatus siitä, että kaikenlainen tulonhankkimiseen tähtäävä toiminta on rajattu oikeusturvavakuutuksen käyttöpiirin ulkopuolelle. Ehdon tarkoituksena onkin tarkentaa tältä osin ansio- ja tulonhankkimistoimintaa koskevaa ehtokohtaa. Samoin perustein on myös tämän ehtokohdan tulkintaa koskevia riitoja käsitelty lautakunnassa paljon, etenkin sijoitusasuntojen yleistymisen jälkeen. Malliehdossa kyseinen rajoitus on muotoiltu seuraavasti;

Vakuutuksesta ei korvata vakuutetulle aiheutuvia kuluja asiassa, joka liittyy muuhun kiinteistöön, kiinteistön osaan, rakennukseen, osake- tai vuokrahuoneistoon kuin vakuutetun vakinaiseen asuntoon tai vakuutetun omassa käytössä olevaan vapaa-ajan asuntoon.

Muun muassa tapauksessa VKL 48/13 lautakunnan arvioitavana on ollut, kuuluuko ehdon soveltamispiiriin tilanne, jossa vakuutettu vaatii asumiskorvausta puoliksi omistamastaan kiinteistöstä veljeltään, joka vastoin vakuutetun suostumusta oli jäänyt asuttamaan kiinteistöä. Vakuutettu oli vaatinut veljeltään 2.000 euroa kuukaudessa korvausta siitä, että tämä asui kiinteistöllä. Vakuutusyhtiö

katsoi ensisijaisesti riidassa olevan kysymys muuta kiinteistöä kuin vakuutetun vakituista asuntoa koskevasta riidasta ja toissijaisesti, että riita liittyi niin ikään vakuutetun toimintaan tulonhankkimiseksi. Ratkaisusuosituksessaan Vakuutuslautakunta katsoi tapauksessa olevan riidatonta, ettei vakuutettu itse asunut kyseisellä kiinteistöllä tai ettei kysymys ollut hänen käyttämästään vapaa-ajan asunnosta. Näin ollen lautakunnan näkemyksen mukaan asiassa oli kysymys asiasta, joka liittyi muuhun kiinteistöön kuin vakuutetun vakinaiseen asuntoon tai vapaa-ajan asuntoon. Niin ikään lautakunta katsoi, että 2.000 euron kuukausittaista korvausvaatimusta on pidettävä merkittävänä lisätulona ja että näin ollen kysymys on ollut myös toiminnasta tulon hankkimiseksi. Vakuutuslautakunta ei siten suosittanut päätöstä muutettavaksi.

Tässä yhteydessä mainittakoon vielä Vakuutuslautakunnan ratkaisusuositus VKL 452/14, jossa oli kysymys alivuokrasuhdetta koskevasta riita-asiasta. Tapauksesta tekee erikoisen se seikka, että myös vakuutettu itse käytti vuokraamaansa asuntoa vakinaisena asuntonaan, jolloin periaatteessa muuta asuntoa koskeva rajoitusehto ei soveltunut tapaukseen. Vakuutettu oli hakenut oikeusturvaetua riita-asiassa, jossa oli kysymys alivuokrasopimukseen liittyvistä erimielisyyksistä. Sopimuksella vakuutettu oli vuokrannut B:lle yhden huoneen ja osuuden yhteistiloista 630 euron kuukausivuokraa vastaan. Vakuutusyhtiö katsoi, että oikeusturvaa ei voida myöntää, koska riita liittyi vakuutetun toimintaan tulon hankkimiseksi. Vakuutetun oman näkemyksen mukaan kysymys oli kuitenkin lähinnä elinkustannusten jakamisesta eikä tulonhankinnasta. Vakuutuslautakunta katsoi, että oikeusturvaedun myöntämisen edellytyksenä on, ettei riita liity vakuutetun sivutoimiseenkaan tulonhankintaan. Sillä, mihin tarkoitukseen hankittu tulo käytetään tai mitä varten tuloa hankitaan, ei lautakunnan mukaan lähtökohtaisesti ole merkitystä asian arvioinnissa. Näin ollen, koska tapauksessa ei alivuokrasuhteelle ollut esitetty mitään muuta perustetta kuin sivutoiminen tulonhankinta, oli vakuutusyhtiön päätöstä lautakunnan mukaan pidettävä vakuutusehtojen mukaisena.

Kuten edellä selostetuista tapauksesta käy ilmi, on muuta kiinteistöä ja asuntoa koskevan rajoitusehdon taustalla nimenomaan tulonhankkimiseen tähtäävän toiminnan rajaaminen oikeusturvavakuutuksen korvauspiirin ulkopuolelle. Käsillä olevan ehdon kääntöpuolena on, että vakuutuksen tarkoituksena on korvata sellaisia riitoja, joissa vakuutettu tarvitsee lakimiesapua omistamaansa tai vuokraamaansa asuntoa tai kiinteistöä koskevassa riita-asiassa, jos kyse on hänen asuttamastaan vakinaisesta asunnosta taikka vapaa-ajanasunnosta. Rajaus pätee siis selkeimmin tilanteisiin, joissa vakuutetulla on omistuksessaan useita kiinteistöjä, asuntoja taikka vuokrahuoneistoja, joista syntyy oikeudellista riitaa. Huomionarvoista on kuitenkin, että joissain vakuutusyhtiöissä oikeusturvavakuutuksen korvauspiiriin saattaa kuulua vakuutetun omistamaa ainoaa tai ainoastaan kahta mahdollista sijoitusasuntoa koskevat asiat.

Toisaalta on todettava, ettei nyt käsillä oleva rajoitusehto välttämättä edellytä lainkaan tulonhankkimistoimintaa tullakseen sovellettavaksi. Esimerkiksi tapauksessa VKL 587/15 Vakuutuslautakunnan arvioitavana oli hyvin ongelmalliseksi osoittautunut muuta kiinteistön osaa koskeneen riidan arviointi vakuutusehdon sovellettavuuden kannalta. Tapauksessa vakuutetut hakivat oikeusturvaetua riita-asiassa, jossa oli kysymys maantietoimituksessa päätetystä lunastuskorvauksesta. Vakuutetut omistivat tilan, joka muodostui kolmesta erillisestä palstasta ja vakuutettujen omakotitalo sijaitsi palstalla nro 1. Riita koski palstan nro 2 lunastamista tietarkoituksiin. Vakuutusyhtiö katsoi, ettei tapauksessa ole oikeusturvavakuutuksesta korvattava riita, koska riita koskee muuta kiinteistön osaa kuin missä vakuutetun vakinainen asunto sijaitsee. Asiassa annettu ratkaisusuositus ei ollut

yksimielinen, vaan lautakunnan kokoonpano äänesti siitä äänin 3–2. Enemmistön kannan mukaan asiassa on selvitetty, että vakuutettujen kiinteistö koostuu kolmesta erillisestä palstasta. Näin ollen vaikka vakuutetut itse asuvat tilalla, jonka osaan asia liittyy, on itse riidassa kysymys muun kiinteistön osasta kuin vakuutetun vakituisesta asunnosta tai vapaa-ajan asunnosta. Lautakunnan enemmistön mukaan yhtiön päätös oli näin ollen vakuutusehtojen mukainen. Eri mieltä olevat jäsenet katsoivat sen sijaan, että ehtomuotoilun kiinteistö -sanana käyttö on epätarkka, koska ”kiinteistö” esiintyy ehtokohdassa tarkoittaen kiinteistöä sekä maa-alueena rakennuksineen että pelkästään rakennusta. Näin ollen sanan monimerkityksellinen käyttö tekee ehtokohdasta epäselvän ja sitä tulee siten tulkita laatijansa vahingoksi.

Tässä kohtaa on syytä mainita ehdon tulkintaan liittyvä poikkeustilanne sellaisten kiinteistöjen tai osakkeiden osalta, joissa vakuutettu on saanut kiinteistön, sen osan tai huoneiston haltuunsa esimerkiksi perintönä ja hän myy sen lyhyehkön ajan kuluessa ryhtymättä vuokraamalla tai muulla tavoin hankkimaan ansiotuloja kyseisestä kiinteistöstä tai huoneistosta. Tällöin Vakuutuslautakunta on katsonut, että rajoitusehdon soveltaminen tällaiseen tilanteeseen johtaisi paitsi ehtokohdan tarkoituksen vastaiseen lopputulokseen myös kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n tarkoittamalla tavalla kohtuuttomuuteen. Näin on linjattu muun muassa Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksessa VKL 506/05, jossa kysymys oli kuolinpesään kuuluvan tilan määrärajan myymisestä, josta ostajat sittemmin hakivat kaupan purkua tai vaihtoehtoisesti vahingonkorvausta tilaa rasittavien laatuvirheiden vuoksi.

Edellä selostetut esimerkit lautakunnan ratkaisukäytännöstä puheena olevan ehtokohdan osalta ovat omiaan ilmentämään niitä tulkintaongelmia, mitä ehdon muotoilu nostaa esiin. Ehtoa tulkitaan toisaalta hyvinkin tiukasti, mutta kuitenkin aina sopimusoikeuden periaatteiden valossa. Aina ei konsensusta saada aikaan lautakunnankaan kesken.

Avioero, yhteiselämän lopettaminen ja niihin liittyvät asiat

Oikeusturvavakuutuksesta ei perinteisesti ole korvattu yhteiselämän päättymiseen liittyvien varallisuusriitojen aiheuttamia kuluja. Tältä osin oikeusturvavakuutuksen malliehdossa on todettu seuraavasti;

Vakuutuksesta ei korvata vakuutetulle aiheutuvia kuluja asiassa, joka koskee avioeroa tai rekisteröidyn parisuhteen purkamista taikka yhteiselämän lopettamiseen tai avioliitonomaisen yhteiselämän päättämiseen, rekisteröidyn tai rekisteröimättömän parisuhteen purkamiseen tai päättämiseen liittyviä varallisuusriitoja tai muita vaatimuksia.

Nyt käsillä oleva rajoitusehto on vakuutettujen näkemyksen mukaan hyvin epäoikeudenmukainen lähinnä siitä syystä, että ehdon tarkoittaman suhteen päättyessä eroavien osapuolten varallisuus-suhteet on usein pakko järjestää tai niistä on muutoin sovittava. Sama koskee seuraavassa jaksossa tarkasteltavia lasten huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyviä asioita. Tästä samasta syystä kyseiset riitaisuudet on rajattu vakuutuksen korvauspiirin ulkopuolelle, vaikka niissä on juuri kysymys vakuutusehtojen tarkoittamasta yksityiselämään liittyvistä asioista. Kummassakin näissä tilanteissa on kyse sellaisten asioiden järjestelystä, jotka ihmisten on joka tapauksessa järjestettävä ja sovittava

keskenään. Vakuutukseen kuuluva vahingon ennakoimattomuus ja vakuutetun omasta tahdosta riippumaton käyttäytyminen ei toteudu tämänkaltaisissa asioissa.

Vakuutuslautakunnan ratkaisukäytännössä selkeimpiä avioliiton tai muun vastaavan suhteen päätymiseen liittyviä asioita ovat olleet ositusta tai muita avioeroasian liitännäisvaatimuksia koskevat riidat tai jos riita omaisuuden jakamisesta tulee ajankohtaiseksi nimenomaan avioeron vuoksi. Näin ollen myös tämän rajoitusehdon tulkinnassa on arvioitava liitty -sanon merkityssisältöä. Lautakuntakäytäntöä tarkasteltaessa esitän tässä yhteydessä väitteen siitä, ettei nyt käsillä olevan ehdon tulkinnassa ole olemassa yhtä selkeitä soveltamislinjoja kun edellä luvuissa 3.2 ja 3.3 tarkasteltujen ansiotoiminnan poissulkemiseen läheisesti liittyvien rajoitusehtojen suhteen.

Tapauksessa VKL 159/13 vakuutettu oli hakenut oikeusturvaetuutta osituksen moitetta koskevaan riita-asiaan. Vakuutusyhtiö antoi asiassa päätöksen, jonka mukaan etuutta ei voida myöntää, koska kysymys on avioeroon liittyvästä varallisuusriidasta. Vakuutettu vetosi siihen, ettei ehtoa tulisi soveltaa tapaukseen, koska avioliitto oli päätynyt jo vuonna 2004 ja ositus, jota moititaan, oli tehty vasta vuonna 2011. Kanteen kohteena ei myöskään ollut vakuutetun entinen puoliso vaan pesänjakajan virheellinen toiminta. Ratkaisusuosituksessaan Vakuutuslautakunta katsoi kuitenkin, että ositus on avioliiton päätymiseen kiinteästi liittyvä toimenpide, jolla järjestellään puolisoitten varallisuussuhteita avioeron jälkeen. Vakuutuslautakunnan näkemyksen mukaan kysymys on siten rajoitusehdon tarkoittamasta avioeroon liittyvästä varallisuusriidasta ja vakuutusyhtiön päätöstä oli näin ollen pidettävä vakuutusehtojen mukaisena. Vastaavaan lopputulokseen Vakuutuslautakunta päätyi tapauksessa VKL 552/13, jossa oli kysymys tasingon suorittamiseen liittyvästä velkomuskanteesta.

Edellä esitetystä esimerkistä ilmenevällä tavalla riita voi jäädä korvauspiiriin ulkopuolelle, mikäli sillä on riittävästi yhtymäkohtia avioeroon tai yhteiselämän lopettamiseen, vaikka se ei suoranaisesti koskisikaan avioeroa tai muuta yhteiselämän lopettamista. Liittymisellä tulee kuitenkin olla edellä mainittu looginen yhteys rajoitusehdoissa mainittuihin tilanteisiin. Lautakunta onkin joutunut arvioimaan, kuinka pitkälle liittymisen ajatus ehtotulkinnassa on mahdollista viedä jo sopimusoikeudellisten tulkintaoppien valossa. Kysymyksen on kuitenkin vakuutusturvaa rajoittavasta ehdosta, jota tulisi tulkita suppeasti.

Esimerkiksi tapauksessa VKL 49/16 vakuutettu oli kantajana vahingonkorvausriidassa, jossa vastapuolena oli asianajaja, joka oli edustanut vakuutettua avio-omaisuuden osituksessa. Riidassa oli kysymys siitä, oliko asianajaja suorittanut toimeksiantonsa virheellisesti ja näin vakuutetulle aiheutuneesta vahingosta korvausvelvollinen. Vakuutusyhtiön päätöksen mukaan riidalla oli niin läheinen liityntä avioeroon, ettei asia kuulunut oikeusturvavakuutuksen korvauspiiriin avioeroon liittyviä varallisuusriitoja tai muita vaatimuksia koskevan rajoitusehdon perusteella. Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksen mukaan, ottaen huomioon rajoitusehtojen suppean tulkinnan periaatteen, oli tapauksessa katsottava, ettei riita koske avioeroa. Lautakunnan näkemyksen mukaan, vaikka asiamiehen toiminta sinällään liittyy osapuolten avioeroon, asiamiehen toimintaa koskevan riidan ei voida katsoa liittyvän rajoitusehdon tarkoittamalla tavalla avioeroon. Lautakunta totesi tämän suosituksen yhteydessä nimenomaisesti, ettei kaikkien riitojen, joilla on jokin yhteys avioeroon, voida katsoa kuuluvan rajoitusehdon soveltamisalan piiriin. Lautakunta suositti vakuutusyhtiötä myöntämään asiaan oikeusturvaedun.

Samanlaiseen lopputulokseen lautakunta päätyi tapauksessa VKL 457/15, jossa vakuutettu oli vastaajana velkomusta koskeneessa riita-asiassa, jossa vastapuolena oli vakuutetun entinen seurustelukumppani. Kun riitaan haettiin oikeusturvaetua, vakuutusyhtiö katsoi päätöksessään, että kyseessä oli yhteiselämän päättämiseen liittyvä varallisuusriita. Vakuutettu katsoi, ettei rajoitusehto sovellu tapaukseen ensinnäkään siitä syystä, etteivät riidan osapuolet eläneet missään vaiheessa avoliitossa. Lisäksi sama velkomuskanne olisi voinut syntyä myös ilman, että osapuolet olisivat päättäneet yhteiselämänsä. Kanne koski vakuutetun entisen seurustelukumppanin suorituksia vakuutetun erinäisiin tarkoituksiin, joista vakuutettu oli kirjoittanut myös velkakirjan. Ratkaisusuositukseensa Vakuutuslautakunta katsoi, että parisuhteen osapuolten välillä voi olla myös muita kuin parisuhteeseen liittyviä velkasuhteita. Nyt käsillä olevassa tapauksessa ei ollut selvitetty, että entisen seurustelukumppanin vakuutetulle tekevät suoritukset olisivat tulleet esimerkiksi osapuolten yhteiseen käyttöön. Vastapuolella olisi myös ollut velkakirjan mukaan mahdollisuus periä saataviaan riippumatta parisuhteen päättymisestä vakuutetun kanssa. Yksinomaan se, että parisuhteen päättymisen saattoi aktivoida vastapuolen velkojen perimishalut, ei tarkoita, että kysymyksessä on rajoitusehdon piiriin kuuluva riita-asia. Näin ollen Vakuutuslautakunta suositti oikeusturvaedun myöntämistä riita-asiaan.

Lapsen huoltajuus yms. lasten huoltoon, elatukseen, tapaamisoikeuteen tai asumiseen liittyvät asiat

Lasten huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvät riita- ja hakemusasiat on oikeusturvavakuutuksen malliehtojen mukaan rajattu oikeusturvavakuutuksen korvauspiirin ulkopuolelle. Näiden asioiden voidaan katsoa liittyvän läheisesti edellisessä luvussa tarkasteltuun rajoitusehtoon. Myös lapsen huoltoon ja elatukseen liittyvät asiat ovat luonteeltaan sellaisia, jotka ovat osapuolten kesken joka tapauksessa järjestettävä ja niistä sovittava. Näin ollen vakuutukseen kuuluva vahingon ennakoimattomuus ei toteudu tällaisissa asioissa. Malliehdossa todetaan yksinkertaisesti seuraavasti:

Vakuutuksesta ei korvata vakuutetulle aiheutuvia kuluja asiassa, joka liittyy lasten huoltoon elatukseen, tapaamisoikeuteen tai asumiseen.

Malliehdon muotoilusta on kuitenkin todettava, että tämän rajoitusehdon osalta ehdon muotoilu ja sisältö eroaa eri vakuutusyhtiöiden välillä. Useilla vakuutusyhtiöillä lapsen huoltoon ja elatukseen liittyviä riitoja ei korvata lainkaan, kun taas joillakin yhtiöllä kuluja ei korvata, kun niistä sovitaan tai päätetään ensimmäisen kerran. Osalla yhtiöistä edellytetään myös, että sopimuksen sisältöön puututaan muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Ehtokohtaan liittyy rajoituksia myös siitä, etteivät yhteiselämän päättämisen yhteydessä käsiteltävät asiat ole oikeusturvavakuutuksesta korvattavia.

Lienee sanomattakin selvää, että ehtokohdan muotoilun eroavaisuudet ovat omiaan aiheuttamaan tulkintaongelmia Vakuutuslautakunnan ratkaisukäytännössä. Muun muassa muuttuneiden olosuhteiden on useiden edellytetty olevan sellaisia konkreettisia olosuhteita, jotka eivät ole olleet tiedossa sovittaessa lapsen huollosta tai tapaamisoikeudesta ensimmäistä kertaa. Rajanveto ehdon tulkinnassa onkin näin ollen usein hyvin hankalaa.

Tapauksessa VKL 232/15 oli kysymys tilanteesta, jossa vakuutettu ja hänen entinen puolisonsa olivat sopineet yhteisten lastensa asumisesta ja tapaamisoikeudesta kunnan sosiaalilautakunnan vahvistamalla sopimuksella. Tämän jälkeen vakuutetun entinen puoliso haki muutosta sopimukseen kärkeäjäoikeuteen tekemällään hakemuksella muuttuneisiin olosuhteisiin vedoten. Vakuutettu haki oikeusturvaetua tähän riitaan. Yhtiö katsoi päätöksessään, ettei asiaan voida myöntää oikeusturvaetua, koska asiassa ei ole esitetty näyttöä konkreettisesta olosuhteiden muuttumisesta. Näin ollen yhtiön mukaan kyseessä ei ole voimassaolevan sopimuksen muuttaminen muuttuneiden olosuhteiden johdosta. Vakuutuslautakunta katsoi ratkaisusuosituksessaan, että vakuutusehtojen mukaan korvattava vakuutustapahtuma on riitautettu vaatimus. Lautakunnan mukaan vakuutettu oli osallisena hakemusasiassa, jossa oli haettu sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen muuttamista muuttuneiden olosuhteiden perusteella. Vakuutustapahtumassa, eli riitautuneessa hakemusasiassa, oli siten kysymys sopimuksen muuttamisesta muuttuneiden olosuhteiden perusteella. Vakuutuslautakunta katsoi, että sillä seikalla, muutetaanko sopimusta lopulta muuttuneiden olosuhteiden vuoksi, ei ollut merkitystä, kun arvioitiin sitä mistä riitautetussa vaatimuksessa oli kysymys. Vakuutuslautakunta suositti oikeusturvaedun myöntämistä asiaan. Edellä selostetussa tapauksessa lautakunta antoi näin ollen merkitystä nimenomaan sille, mistä asiassa oli kysymys sen riitautuessa. Sen sijaan asian mahdollinen lopputulos ei vaikuttanut asian arviointiin.

Ulosottoon ja konkurssiin liittyvät asiat

Oikeusturvavakuutuksen ehdoissa on yksiselitteisesti rajattu kaikki ulosottoasiat sen korvauspiirin ulkopuolelle. Malliehdoissa asia on muotoiltu seuraavasti:

Vakuutuksesta ei korvata vakuutetulle aiheutuvia kuluja asiassa joka koskee ulosottoa, ulosottolaissa tarkoitettua täytäntöönpanoriitaa tai ulosottoon liittyvää täytäntöönpanoa.

Malliehdon muotoilusta huolimatta valtaosa yhtiöstä käyttää ehtomuotoiluissaan termin ”koskee ulosottoa” sijaan termiä ”liittyy ulosottoon”, jolloin rajoitusehdon soveltamisala laajenee jälleen kerran siten, että sen soveltamiseen riittää, että asialla on looginen erottamattomissa oleva liityntä ulosottoprosessiin. Ehdon soveltamisen kannalta myöskään sillä ei ole merkitystä, onko vakuutettu kantajana vai vastaajana prosessissa. Viimeksi mainittu on usein vakuutetun vaikea hyväksyä hänen olleessaan kantajana ulosottoon liittyvässä asiassa.

Tapauksessa VKL 24/16 vakuutettu oli velkojana asiassa, jossa velallinen A oli siirtänyt velkakirjalla omaisuuttaan B:lle. Vakuutettu katsoi, että kysymys oli valeoikeustoimesta, joka oli tehty A:han kohdistuvan ulosoton vuoksi. Vakuutettu vaati ensisijaisesti A:n ja B:n välisen oikeustoimen sivuuttamista valeoikeustoimena, ja toissijaisesti hän esitti takaisinsaantiväitteen velkomustuomiosta. Vakuutettu haki asiaan oikeusturvaetua kotivakuutukseensa liittyvästä oikeusturvavakuutuksesta. Vakuutusyhtiö katsoi päätöksessään, ettei oikeus turvaa voida myöntää, sillä kysymys oli rajoitusehdon tarkoittamasta ulosottoon liittyvästä täytäntöönpanoriidasta. Ratkaisusuosituksessaan Vakuutuslautakunta totesi, että molempien vakuutetun vaatimusten esittäminen on edellyttänyt ulosottoasian vireilläoloa. Näin ollen lautakunta katsoi, että sekä valeoikeustoimen vahvistamista koskeva vaatimus että asiassa esitetty takaisinsaantivaatimus liittyvät erottamattomasti ulosottoasiaan.

vakuutusehtojen tarkoittamalla tavalla. Lautakunta ei suosittanut vakuutusyhtiön päätöstä muutettavaksi.

Myös konkurssiin liittyvät asiat on rajattu oikeusturvavakuutuksen käyttöpiirin ulkopuolelle samoin perustein kuin ulosottoasiat. Todettakoon kuitenkin, että useimmissa vakuutusehdoissa myös konkurssin osalta edellytetään ainoastaan vaatimuksen liittymistä konkurssiin malliehdoissa käytetyn tiukemman muotoilun sijaan, jonka mukaan asian tulisi koskea konkurssia. Vakuutuslautakunnan tapauksessa VKL 566/13 oli kysymys siitä, liittyikö vakuutettujen vuokrasopimuksen purkamista ja häättöä koskeva riita-asia vakuutusehtojen tarkoittamalla tavalla konkurssiin, kun kiinteistö, jonka vuokrasopimusta riita koski, kuului vakuutetun konkurssipesään. Vakuutuslautakunta viittasi ratkaisuosituksessaan rajoitusehtojen suppean tulkinnan periaatteeseen ja totesi, että tapauksessa konkurssipesän saavat liittyvät siihen, että vakuutettu oli asunut konkurssipesän omistamassa kiinteistössä. Näin ollen riidassa oli kysymys vuokrasopimukseen liittyvästä velkomuksesta, joka ei ole suoraan liittynyt konkurssiin, vaikka kiinteistön omistus onkin konkurssin myötä siirtynyt konkurssipesälle. Vakuutuslautakunnan näkemyksen mukaan riita ei tapauksessa liittynyt rajoitusehdon edellyttämällä tavalla konkurssiin. Todettakoon kuitenkin, että tapauksessa ei täytynyt vakuutuksen voimassaoloa koskeva ehto, jolloin tällä perusteella asiassa ei suositettu oikeusturvaa myönnettäväksi.

Lopuksi

Tämän artikkelin tarkoituksena on ollut antaa tiivis yhteenveto oikeusturvavakuutuksen rajoitusehtojen tulkinnasta ja niiden merkityksestä Vakuutuslautakunnan ratkaisukäytännössä. Tarkoitukseksi on ollut myös herättää keskustelua oikeusturvavakuutuksen asemasta ja sen aseman olennaisuudesta muiden vakuutuslajien joukossa. Itse haluan vielä kertaalleen nostaa esille sen, että vaikka laajan rajoitusehtoluettelon tulkinnassa saattaa esiintyä eriäväisiä linjauksia ja muutenkin tulkintaongelmia, on Vakuutuslautakunnassa kuitenkin ollut aina pyrkimyksenä luoda osaltaan yhtenäistä linjaa ehtojen tulkinnassa. Lautakunnan toiminnalle on nimittäin ensiarvoisen tärkeää, että sen antamat ratkaisusuositukset olisivat sekä vakuutuksenottajapuolen että vakuutuksenantajan hyväksyttävissä. Yhtenäisen linjan luomisessa on luonnollisesti myös oma merkittävä roolinsa tulkintaa ohjaavilla sopimusoikeuden yleisillä tulkintaperiaatteilla.

Huolimatta siitä, että tämä artikkeli keskittyy tarkastelemaan tilanteita, joissa oikeusturvan myöntäminen on rajattu ehtojen ulkopuolelle, on kuitenkin korostettava oikeusturvavakuutuksen olevan tärkeä osa yksityishenkilön vakuutusturvaa. Oikeusturvavakuutuksella pyritään turvaamaan mahdollisuus oikeuksien toteutumiseen henkilön varallisuusasemasta riippumatta. On totta, että oikeusturvavakuutuksen rajoitusehtolista saattaa tuntua tuskallisen laajalta ja vakuutusmäärä riittämättömän pieneltä. Tältä osin on syytä huomauttaa, että kysymyksessä on usein yksi edullisimmista vakuutustuotteista, jolla on kuitenkin korvattavan vakuutustapahtuman osuessa kohdalle suuri merkitys ottajalleen. Nykyään lisäturvaa tarjoavat myös autovakuutuksiin ja matkavakuutuksiin liitettävät oikeusturvavakuutukset sekä työsopimukseen liittyvissä riidoissa ammattiliittojen jäsenilleen ottamat oikeusturvavakuutukset. Näin ollen voidaan empimättä todeta, että oikeus-

turvavakuutus on vakiinnuttanut asemansa suomalaisessa vakuutuskentässä ja sen voidaan katsoa olevan erottamaton osa yksityishenkilön vakuutusturvaa.

Lopuksi on vielä syytä muistuttaa siitä, että kuten kaikkien vakuutustuotteiden, myös oikeusturvavakuutuksen vakuutusehtoihin on syytä tutustua aina huolellisesti. Vakuutuksiaan kilpailuttavan yksityishenkilön kannalta eri yhtiöiden välillä erot voivat olla merkittäviäkin, kuten edellä esitetystä on käynyt ilmi. Toisaalta myöskään rajoitusehtoja koskevaa tiedonantoa ei pidä väheksyä. Katson, että asianmukaisen tiedonannon keinoin on mahdollista saada oikeusturvavakuutuksia koskevien valitusten määrä laskemaan entisestään.

Lähteet:

1. Eskuri, Seppo: Oikeusturvavakuutuksen neljä vuosikymmentä (2006, Kuluttajien vakuutus-toimisto ja Vakuutuslautakunta 35 vuotta, juhlakirja)
2. Eskuri, Seppo – Jyrinjärvi, Timo – Pirinen, Eija: Oikeusturvavakuutus (2007)
3. Hemmo, Mika – Hoppu, Esko: Vakuutusoikeus (2006)
4. Hoppu, Esko: Oikeusturvavakuutus (1972)
5. Raulos, Ville: Vakuutus sopimuksen rajoitusehtojen sitovuudesta (2006, Kuluttajien vakuu-tustoimisto ja Vakuutuslautakunta vuotta, juhlakirja)
6. Snellman, Leena: Oikeusturvavahinkojen ongelmakohtia Vakuutuslautakunnan yritysju-tuissa vuosina 2006–2010 (2011, Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 40 vuotta, juhlakirja)